

Τι θα λέγατε για ελεύθερο χρόνο;

Πηγή: <https://gr.dreamstime.com/>

Ο Θίοντορ Αντόρνο κάνει μια μικρή συζήτηση με τους μαθητές για την αισθητική.

Φιλόσοφος: Γεια σας! Είμαι ο Θίοντορ Αντόρνο. Επιτρέψτε μου να συστηθώ. Γεννήθηκα στη Φρανκφούρτη το 1903, τη χρονιά που η Μαρί Κιουρί, έγινε η πρώτη γυναίκα που κέρδισε το Νόμπελ Φυσικής. Θα λέγατε ότι αυτό δεν έχει σημασία, αλλά εγώ θα έλεγα ότι είναι σημαντικό, γιατί ήταν μια ανατροπή και η ζωή μου ήταν γεμάτη ανατροπές. Το πλήρες όνομά μου είναι γλωσσοδέτης, οπότε δεν χρειάζεται να το ξέρετε. Άλλωστε, αυτός ήταν ένας λόγος που επέλεξα το δεύτερο μισό του ονόματος της μητέρας μου ως επώνυμο όταν έγινα Αμερικανός πολίτης το 1930. Η οικογένειά μου ήταν εύπορη και καλλιεργημένη. Ο πατέρας μου, έμπορος κρασιού, ήταν εβραϊκής καταγωγής, αλλά ασπάστηκε τον προτεσταντισμό στο πανεπιστήμιο. Μέχρι τα είκοσι μου χρόνια, σχεδίαζα να ασχοληθώ με τη μουσική και πιο συγκεκριμένα με τη σύνθεση και την κριτική της μουσικής.

Ντίβιντ: Κι εγώ αγαπώ τη μουσική. Αυτό είναι φοβερό!

Φιλόσοφος: Ναι! Στο Πανεπιστήμιο σπούδασα μουσικολογία, ψυχολογία, κοινωνιολογία και φιλοσοφία, με την τελευταία να είναι αυτή που τελικά με κέρδισε. Μπορώ να πω ότι

ήμουν λίγο αναρχικός όταν ήμουν νέος και αυτό ήταν κάτι που μου άρεσε, αν και ήταν ενοχλητικό.

Πέτρος: Δηλαδή δεν υπακούατε σε καμία οδηγία;

Φιλόσοφος: Λοιπόν, το έκανα. Απλά όχι σε όλες. Εν πάση περιπτώσει, θα ήθελα να ξέρετε ότι "Η Κατασκευή της Αισθητικής" ήταν ο τίτλος της διπλωματικής μου εργασίας, στην οποία οφείλω τον τίτλο του καθηγητή, τον οποίο απέκτησα το 1928. Το 1933, η εβραϊκή μου καταγωγή έγινε αιτία να χάσω αυτόν τον τίτλο και να μου απαγορευτεί να διδάσκω στα γερμανικά πανεπιστήμια.

Ειρήνη: Αυτό συνέβη κατά την περίοδο του Ναζισμού;

Φιλόσοφος: Ναι, το θυμάσαι καλά! Ήταν η εποχή του ναζισμού και έπρεπε να φύγω το 1934. Στην αρχή πήγα στην Οξφόρδη και μετά το 1938 στη Νέα Υόρκη και μετά στο Λος Άντζελες. Ήταν ωραία στην Καλιφόρνια. Ωστόσο, δεν μου άρεσε ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν τον ελεύθερο χρόνο τους.

Μαρία: Γιατί; Τι ήταν λάθος με αυτό;

Φιλόσοφος: Πρώτα απ' όλα, έχει να κάνει με το πώς αξιοποιείτε τον ελεύθερο χρόνο σας. Κάποτε, δεν υπήρχε "ελεύθερος χρόνος". Οι εργάτες έπρεπε να παλέψουν για να κερδίσουν το δικαίωμα να ξεκουραστούν και να πάρουν κάποιες διακοπές. Αν δεν με πιστεύετε, μπορείτε να το ψάξετε στο Google και αυτό. Θα βρείτε χιλιάδες βίντεο σχετικά με αυτό που λένε... α, στο YouTube. Κατά τη γνώμη μου, ο ελεύθερος χρόνος δεν πρέπει να είναι για να χαλαρώνεις και, όπως συχνά λέγεται, να διώχνεις τις έγνοιες από το κεφάλι σου.

Ο ελεύθερος χρόνος πρέπει να αφιερώνεται σε αυτό που μας κάνει να εξελισσόμαστε, να γινόμαστε καλύτεροι και να αποκτούμε τα εργαλεία για να αλλάξουμε την κοινωνία. Μια καλή ταινία, ένα ποιοτικό βιβλίο ή το να παίζεις μουσική θα μπορούσαν να συμβάλουν σε κάτι τέτοιο. Ξέρω ότι ακούγομαι σαν τη μητέρα σας ή ίσως ακόμη και σαν τη γιαγιά σας. Λέγεται χάσμα γενεών και δεν έχω πολλές ελπίδες να σας πείσω. Για να κάνω τα πράγματα χειρότερα, θα επικαλεστώ τον Μαρξ, σύμφωνα με τον οποίο, η δουλειά είναι

απαραίτητη για να είσαι άνθρωπος. Αλλά εφόσον η δουλειά σου ανήκει σε κάποιον άλλο, θα πρέπει να ενεργείς ελεύθερα μόνο στον ελεύθερο χρόνο σου.

Κάρεν: Αυτή είναι η αποστολή της «πολιτιστικής βιομηχανίας»;

Φιλόσοφος: Η "πολιτιστική βιομηχανία" έχει μια άλλη αποστολή που σχετίζεται ελαφρώς με μια μορφή ψυχολογικού ελέγχου. Φανταστείτε αυτό: Στο τέλος μιας μακράς ημέρας αποξενωμένης, αμειβόμενης εργασίας, δεν ψάχνετε για τέχνη. Θέλετε να χαλαρώσετε παρακολουθώντας αθλητικά ή μια ταινία ή ένα ριάλιτι. Από τη μία πλευρά, έχουμε τον ενεργό παραγωγό που σερβίρει ένα τυποποιημένο προϊόν και, από την άλλη, τον παθητικό καταναλωτή. Οι δύο αλληλοσυμπληρώνονται τέλεια, προκειμένου να διατηρείται η ίδια κατάσταση αιώνια.

Αλίκη: Γι' αυτό η πολιτιστική βιομηχανία πρέπει να αλλάξει και να προωθήσει την τέχνη, καθώς η τέχνη κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται... ..

Φιλόσοφος: Θα αναφερθώ στο παράδειγμα της ποπ μουσικής, η οποία επικεντρώνεται κυρίως στα συναισθήματα, τα οποία πηγάζουν από τις ρομαντικές σχέσεις, υπονοώντας ότι η ευτυχία μπορεί να έρθει μόνο μέσω αυτών. Βέβαια, στην εποχή μου δεν υπήρχαν τέτοιοι τραγουδιστές όπως οι λεγόμενοι trappers και μπορεί να μην θεωρώ αυτό το είδος μουσικής ως μουσική στην παραδοσιακή της μορφή, αλλά κάτι μου λέει ότι και εσείς, ακούτε αυτού του είδους τη μουσική.

Άντριαν: Λοιπόν, είναι ένα είδος σύγχρονης μουσικής! Μπορεί η τέχνη να επιβιώσει σε έναν μεταγενέστερο καπιταλιστικό κόσμο ή, πιο συγκεκριμένα, μπορεί να συμβάλει στην αλλαγή του;

Φιλόσοφος: Σαιξπηρικό ερώτημα, αλλά επιτρέψτε μου να θέσω ένα άλλο. Είναι δυνατή η αληθινή ζωή σε έναν ψεύτικο κόσμο; Εγώ λέω όχι. Εσείς τι πιστεύετε; Ο σύγχρονος κόσμος βιώνει τα δεινά της ψεύτικης ζωής. Οι άνθρωποι προδίδονται συνεχώς. Κάποιοι από εμάς μπορεί να βλέπουν αυτό που τους προσφέρεται ως προϊόν, ως ψυχαγωγία, ως απλή γλώσσα ή ως ένα εύκολα διαθέσιμο γεγονός ή αντικείμενο. Δεν είναι πάντοτε η περίπτωση που οι άνθρωποι προσπαθούν να κατανοήσουν το βαθύτερο νόημα των πραγμάτων στη ζωή. Είναι σαν τα παραμύθια που διαβάζουμε, στα οποία οι άνθρωποι

καταλαβαίνουν τη γλώσσα των πουλιών επειδή αγαπούν τη φύση και αλληλοεπιδρούν μαζί της σε όλες τις δυνατές μορφές. Αυτός που μπορεί να καταλάβει τη γλώσσα της μουσικής, όπως οι ήρωες στα παραμύθια, μπορεί να καταλάβει τη γλώσσα των πουλιών και να αναζητήσει την αλήθεια μέσα από τη παραμορφωμένη πραγματικότητα. Η τέχνη θα έπρεπε να σέβεται τις μάζες, να τις αντιμετωπίζει όπως θα μπορούσαν να είναι, αντί να προσαρμόζεται σε αυτές στην υποβαθμισμένη τους κατάσταση και να προσπαθεί να βρει το βαθύτερο νόημα όλων των πραγμάτων στη ζωή μας

Χένρι: Ποιος είναι λοιπόν ο σκοπός της τέχνης;

Φιλόσοφος: Ο σκοπός της τέχνης είναι, ή τουλάχιστον θα έπρεπε να είναι, να σας απομακρύνει από τον καταναλωτισμό. Στην εποχή σας, όμως, συμβαίνει το αντίθετο. Οι πάμπλουτοι μπορούν να επενδύουν τα χρήματά τους αγοράζοντας έργα τέχνης. Το καθήκον της αισθητικής δεν είναι να κατανοεί τα έργα τέχνης ως αντικείμενα ερμηνευτικού χαρακτήρα. Στον σύγχρονο κόσμο, είναι ακατανόητο αυτό που πρέπει να κατανοηθεί.

Ντέιβιντ: Τι θεωρείτε τον εαυτό σας; Είστε επαναστάτης ή αντιδραστικός;

Φιλόσοφος: Θεωρώ τον εαυτό μου επαναστάτη. Προς το τέλος της ζωής μου, ωστόσο, θεωρήθηκα αντιδραστικός όταν ζήτησα τη βοήθεια της αστυνομίας για τη δίωξη των φοιτητών που είχαν καταλάβει το Ινστιτούτο της Φρανκφούρτης υπό το φόβο βανδαλισμών. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο έγινα στόχος των φοιτητών. Το 1969 σημειώθηκαν ταραχές μέσα στην τάξη μου. Όπως και να 'χει, το ότι ξαφνικά δέχτηκα επίθεση ως αντιδραστικός (ποιος ... εγώ;) περιέχει τουλάχιστον ένα στοιχείο ειρωνείας. Αλλά νομίζω ότι η ώρα έχει περάσει. Είναι ώρα για ένα διάλειμμα.

Κάρεν: Εκ μέρους της τάξης μας, θέλουμε να σας ευχαριστήσουμε και χαιρόμαστε που σας γνωρίσαμε.

Φιλόσοφος: Σας ευχαριστώ. Είναι πολύ ενδιαφέρον να συζητάμε με τους μαθητές.